

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİCİ BİRLİKLERİNE BAKIŞ
AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇAMELİ ÖRNEĞİ**

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TEMMUZ 2025

ANTALYA

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ**

**SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİCİ BİRLİKLERİNE BAKIŞ
AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇAMELİ ÖRNEĞİ**

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

TEMMUZ 2025

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİCİ BİRLİKLERİNE BAKIŞ
AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇAMELİ ÖRNEĞİ

Gamze YAPICI ŞİMŞİR
SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 10/07/2025 tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Süleyman AKHAN (Danışman)

Doç. Dr. Beytullah Ahmet BALCI

Doç. Dr. Fatma DELİHASAN SONAY

ÖZET

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİNİN ÜRETİCİ BİRLİKLERİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇAMELİ ÖRNEĞİ

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

Yüksek Lisans Tezi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Süleyman AKHAN

Temmuz 2025; 43 sayfa

Bu çalışmada Denizli ili Çameli ilçesinde bulunan su ürünleri yetiştiricilerinin üretici birliklerine bakış açıları, sorunları ve memnuniyet durumları değerlendirilerek üretici birliklerine karşı genel tutumları araştırılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen veriler, bir anket çalışması yapılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testleri kullanılmıştır. Katılımcıların yaşları incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) 18-35, %52,9'u (27 kişi) 35-50 ve %21,6'sı (11 kişi) 50-65 yaş aralığında olduğu, eğitim durumları incelendiğinde ise, %7,8'i (4 kişi) ilkokul, %19,6'sı (10 kişi) ortaokul, %37,3'ü (19 kişi) lise, %11,8'i (6 kişi) ön lisans ve %23,5'i (12 kişi) lisans ve lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %39,7'si birliğe "mecburiyetten" üye olduğunu, %74,5'i birliklerin kendi hak ve menfaatlerini yeterince korumadığını, %86,3'ü birliklerin beklentilerini karşılamadığını ifade etmiştir. Elde edilen bulgular, kırsal üretici örgütlenmesinin mevcut durumunu anlamak ve iyileştirmek adına önemli veriler sunmaktadır.

ANAHTAR KELİMELE: Denizli, Memnuniyet durumu, Su ürünleri yetiştiricileri, Üretici birlikleri

JÜRİ: Prof. Dr. Süleyman AKHAN

Doç. Dr. Beytullah Ahmet BALCI

Doç. Dr. Fatma DELİHASAN SONAY

ABSTRACT

EVALUATION OF AQUACULTURE PRODUCERS' PERSPECTIVES ON PRODUCER ASSOCIATIONS: ÇAMELİ EXAMPLE

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

M. Sc. Thesis in Aquaculture Engineering

Supervisor: Prof. Dr. Süleyman AKHAN

July 2025; 43 pages

In this study, the perspectives, problems and satisfaction levels of aquaculture producers in the Çameli district of Denizli province towards producer unions were evaluated and their general attitudes towards producer unions were investigated. A survey was conducted for this research and data was obtained according to survey results. Descriptive statistics and chi-square tests were used in the analysis of the data. When the ages of the participants were examined, it was determined that 25.5% (13 people) were between the ages of 18-35, 52.9% (27 people) were between the ages of 35-50, and 21.6% (11 people) were between the ages of 50-65. When their educational backgrounds were examined, it was determined that 7.8% (4 people) had primary school, 19.6% (10 people) had secondary school, 37.3% (19 people) had high school, 11.8% (6 people) had an associate degree, and 23.5% (12 people) had undergraduate and graduate degrees. 39.7% of the participants stated that they became members of the union “out of necessity,” 74.5% stated that the unions did not sufficiently protect their rights and interests, and 86.3% stated that the unions did not meet their expectations. The findings obtained provide important data to understand and improve the current status of rural producer organizations.

KEYWORDS: Aquaculture producers, Denizli, Producer associations, Satisfaction level

COMMITTEE: Prof. Dr. Süleyman AKHAN

Assoc. Prof. Dr. Beytullah Ahmet BALCI

Assoc. Prof. Dr. Fatma DELİHASAN SONAY

ÖNSÖZ

Bu yüksek lisans tezi, Denizli ili Çameli ilçesinde faaliyet gösteren su ürünleri üreticilerinin üretici birliklerine yönelik bakış açılarını ve memnuniyet düzeylerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma süresince elde edilen saha verileri ve analizler, sektördeki örgütlenme yapılarının mevcut durumuna dair önemli bulgular sunmakta ve su ürünleri yetiştiriciliği alanındaki uygulamalara katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu süreçte yalnızca akademik araştırma yürütmekle kalmayıp üreticilerle doğrudan iletişim kurarak kırsal alanda yürütülen üretim faaliyetlerine dair önemli gözlemler edinme fırsatı buldum. Özellikle anket uygulamaları ve veri analiz aşamaları, kişisel gelişimime ve akademik becerilerime değerli katkılar sağlamıştır.

Lisans ve lisansüstü öğrenimim süresince bana rehberlik eden, bilgi ve tecrübesiyle her zaman destek olan çok değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Süleyman AKHAN'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, yazım süreci boyunca akademik desteğini ve yönlendirmelerini esirgemeyen ikinci danışman hocam sayın Öğr. Gör. Dr. Muhammed Nurullah ARSLAN'a da özel olarak teşekkür ederim.

Tezimin saha çalışması aşamasında desteğini esirgemeyen Çameli Alabalık Yetiştiricileri Birliği Başkanı Sayın Fatih MADEN'e ve anketlere gönüllü olarak katılarak içtenlikle katkı sunan tüm üreticilere samimi teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmam süresince desteğini her zaman yanımda hissettiren sevgili eşim Mehmet Şimşir'e ve sabrıyla beni her zaman motive eden aileme şükran borçluyum.

Bu tezin, su ürünleri sektörü ile ilgili akademik çalışmalara ve üretici örgütlenmeleri alanında yapılacak politika geliştirme süreçlerine katkı sunmasını temenni ederim.

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
AKADEMİK BEYAN	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK TARAMASI	3
2.1. Su Ürünleri Sektörü.....	3
2.1.1. Dünya’da su ürünleri sektörü.....	3
2.1.2. Türkiye’de su ürünleri sektörü	3
2.2. Alabalıklar	4
2.2.1. Gökkuşuğu alabalığı taksonomisi ve biyolojisi	4
2.2.2. Gökkuşuğu alabalığı üretimi ve üretim zorlukları.....	5
2.2.3. Alabalık yetiştiriciliğinde yaygın kullanılan yöntemler	5
2.3. Birlikler ve Kooperatifler	6
2.3.1. Su ürünleri kanunu ve kooperatifleşme	7
2.3.2. Su ürünleri birlikleri	7
2.3.3. Birlik görevleri.....	8
3. MATERYAL VE METOT	10
3.1. Çalışma Sahası	10
3.2. Veri Toplama ve Analizi	10
4. BULGULAR.....	12
4.1. Üretici Birliği Üyelerinin Demografik Özellikleri	12
4.2. Ölçek Sorularının İstatistiksel Analizleri	14
4.3. Anket Sorularının Ki-Kare Analizleri	19
5. TARTIŞMA	28
6. SONUÇLAR	31
7. KAYNAKLAR	34

8. EKLER.....	37
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Su Ürünleri Yetiştiricilerinin Üretici Birliklerine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Çameli Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak bulunduğunu belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

10/07/2025

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

cm : Santimetre

g : Gram

kg : Kilogram

l : Litre

m : Metre

°C : Derece santigrat

Tezde ondalık yazım olarak “,” noktalama işareti kullanılmaktadır.

Kısaltmalar

AÜ : Akdeniz Üniversitesi

FAO : Gıda ve Tarım Örgütü

MEGEP : Mesleki Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi

SÜYMERBİR: Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği

TOB : Tarım ve Orman Bakanlığı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Gökkuşığı alabalığı (<i>Oncorhynchus mykiss</i> Walbaum, 1792) (Ramani Shirantha, R R.A., 2021).....	5
Şekil 3.1. Çalışma sahası	10

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Dünya su ürünleri üretim miktarı (ton) (Anonim 6).....	3
Çizelge 2.2. Türkiye su ürünleri üretim miktarı (ton) (Anonim 1).....	3
Çizelge 2.3. Dünya genelinde tanınan alabalık türleri (Bruno ve Poppe 1996)	4
Çizelge 2.4. Gökkuşluğu alabalığı sistematığı (Uçar 2010)	4
Çizelge 2.5. Alabalık yem fiyatları (TL/kg) (Anonim 10).....	5
Çizelge 2.6. Ülkemizde SÜYMERBİR çatısı altında faaliyet gösteren üretici birlikleri (Anonim 5).....	8
Çizelge 4.1. Üretici birliği üyelerinin demografik özelliklerinin dağılımı	12
Çizelge 4.2. Birden fazla işaretlenen demografik özelliklerin dağılımları	14
Çizelge 4.3. Ölçek için betimsel analiz.....	14
Çizelge 4.4. Ölçek soruları için Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçları	14
Çizelge 4.5. Yaş ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları.....	15
Çizelge 4.6. Eğitim durumu ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları .	15
Çizelge 4.7. Üretim sürecindeki zorluk ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları	15
Çizelge 4.8. Sofralık alabalık ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları	16
Çizelge 4.9. Yavru alabalık ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları ..	16
Çizelge 4.10. Yumurta kapasitesi ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları	16
Çizelge 4.11. Toplam üretim kapasitesinin kullanım oranı ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları	17
Çizelge 4.12. Üyelik süresi ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları...	17
Çizelge 4.13. Aidatları ödeme ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	17
Çizelge 4.14. Hak ve menfaatleri koruma ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	17
Çizelge 4.15. Ürünleri pazarlama ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları	18
Çizelge 4.16. Temsil etme ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	18
Çizelge 4.17. Teknik ve mali destek ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	18
Çizelge 4.18. Yayın yapma ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	18
Çizelge 4.19. Beklenti karşılama ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları	19
Çizelge 4.20. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	19
Çizelge 4.21. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	20

Çizelge 4.22. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	20
Çizelge 4.23. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	21
Çizelge 4.24. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	21
Çizelge 4.25. Yaşınız nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	22
Çizelge 4.26. Yaşınız nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	22
Çizelge 4.27. Yaşınız nedir ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	23
Çizelge 4.28. Yaşınız nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	23
Çizelge 4.29. Yaşınız nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	24
Çizelge 4.30. Yaşınız nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	24
Çizelge 4.31. Eğitim durumunuz nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	25
Çizelge 4.32. Eğitim durumunuz nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	25
Çizelge 4.33. Eğitim durumunuz nedir ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	26
Çizelge 4.34. Eğitim durumunuz nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi.....	26
Çizelge 4.35. Eğitim durumunuz nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	27
Çizelge 4.36. Eğitim durumunuz nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi	27

1. GİRİŞ

Su ürünleri yetiştiriciliği hem ekonomik hem de ekolojik açıdan büyük önem taşıyan bir sektördür. Artan dünya nüfusu ve sınırlı doğal kaynaklar karşısında, sürdürülebilir gıda üretimi her zamankinden daha kritik hale gelmiştir. Bu noktada su ürünleri, yüksek protein içeriği, omega-3 yağ asitleri ve çeşitli vitamin-mineraller bakımından zengin besin kaynakları olarak öne çıkar. Doğal balık stoklarının aşırı avcılık nedeniyle azalması, su ürünleri yetiştiriciliğini daha da önemli bir hale getirmiştir. Yetiştiricilik sayesinde hem gıda arz güvenliği sağlanmakta hem de kırsal kalkınmaya katkı sunularak istihdam alanları yaratılmaktadır. Ayrıca, çevresel etkilerin minimize edilmesi ve doğal türlerin korunması açısından da modern yetiştiricilik tekniklerinin kullanımı büyük fayda sağlamaktadır. Bu yönleriyle su ürünleri yetiştiriciliği hem insan sağlığı hem de ekonomik sürdürülebilirlik açısından stratejik bir öneme sahiptir.

Su ürünleri taşıdığı besin değeri ile (zengin protein içeriği, yapısında bulunan esansiyel yağ asitleri ve mineraller) sağlıklı beslenmede önemli bir rol oynamaktadır (Kaya vd. 2004). Türkiye, sahip olduğu uzun kıyı şeridi, iç su kaynakları ve uygun iklim koşulları sayesinde su ürünleri yetiştiriciliği açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda bu alandaki yatırımların artmasıyla birlikte, Türkiye su ürünleri üretiminde önemli bir gelişme kaydederek özellikle kültür balıkçılığı alanında öne çıkmıştır. Çipura, levrek ve alabalık gibi türlerin yetiştiriciliği hem iç pazarda tüketimi karşılamakta hem de ihracat yoluyla ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. 1980'li yıllarda başlayan modern su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetleri, günümüzde çevre dostu teknolojiler ve sürdürülebilir üretim yaklaşımlarıyla daha sistemli ve kontrollü bir şekilde yürütülmektedir. Devlet destekleri, araştırma-geliştirme faaliyetleri ve üniversite-sanayi iş birlikleri sayesinde sektör her geçen gün büyümekte, kırsal alanlarda istihdam sağlayarak bölgesel kalkınmaya da katkı sunmaktadır.

Türkiye'de TÜİK 2024 verilerine göre su ürünleri yetiştiriciliği üretimi 577.124 tona ulaşmış ve toplam su ürünleri üretiminin %61,8'ni oluşturmuştur. Yetiştiricilikten elde edilen üretimin 405.742 tonu deniz, 171.382 tonu ise iç sularda gerçekleşmiştir. İç sulardaki yetiştiricilikte başı 170.905 ton ile alabalık çekerken, deniz tabanlı işletmelerde en çok yetiştirilen türler levrek (165.055 ton) ve çipura (155.279 ton) olmuştur. Avcılıkta ise ciddi düşüşler gözlemlenmiştir; özellikle deniz balıkçılığında %23,3'lük bir gerileme görülmüş, bu da yetiştiriciliğin sürdürülebilirlik ve üretim güvenliği açısından önemini artırmıştır (Anonim 1).

Diğer taraftan, ülkemizin su ürünleri yetiştiriciliği potansiyelinden en iyi şekilde yararlanmak için, su ürünleri yetiştiriciliğinin düzenli ve planlı bir şekilde yapılması çok önemlidir. Su ürünleri üretim sektörü pek çok zorluğu içerisinde barındırmaktadır. Bunlardan en önemlileri zorlu doğa koşulları ve değişken piyasadır. Günümüzde su ürünleri pazarı büyümüş, rekabet artmıştır. Bu sebeplerle özellikle küçük üreticilerin yarışta geride kalmamak adına çıkarlarını korumak için birlik oluşturmaktan, örgütlenmekten başka seçeneği kalmamıştır.

Su ürünleri yetiştiricilerinin bir araya gelerek oluşturduğu üretici birlikleri hem ekonomik hem de sosyal bakımdan çeşitli faydalar sunmaktadır. Bu yapılar sayesinde üreticiler, hem üretim sürecinde ihtiyaç duydukları girdilere daha kolay ulaşabilmekte

hem de pazarlama gibi konularda ortak hareket edebilmektedir. Ayrıca, karşılaştıkları sorunları toplu olarak ifade etme imkânı bulmaktadırlar (Karakaya ve Albayrak 2017). Ancak Türkiye'de bu tür örgütlenmelere katılım, özellikle küçük üreticiler arasında yeterli düzeyde değildir. Bazı üreticiler, bu yapıların faydalarından habersizken, bazıları da geçmişte yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle bu tür birliklerden uzak durmaktadır (Yıldırım ve Seçer 2019).

Bu çerçevede, su ürünleri yetiştiricilerinin üretici birliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi; sektörün yapısal sorunlarını anlamak ve örgütlenme düzeyini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmek açısından önem taşımaktadır. Bu tezde, yetiştiricilerin birliklere karşı tutumları, birliklerin işleyiş biçimi, üreticilerin beklentileri ve katılımı etkileyen unsurlar ele alınmaktadır. Çalışmanın temel amacı, üreticilerin birliklere dair algılarını ortaya koymak, birliklerin işlevselliğini üretici bakış açısıyla değerlendirmek ve örgütlenmenin güçlenmesi için öneriler sunmaktır. Elde edilen verilerin, su ürünleri sektöründe uygulanacak politikalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışma sahamız Denizli ili Çameli İlçesinde kurulu bulunan Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği'dir. Çalışma bölgemizde faaliyet gösteren üretici birliği ülkemizde faaliyet gösteren 23 su ürünleri üretici birliğinden birisidir. Birliğin halihazırda 105 üyesi bulunmakta ve hepsi gökkuşağı alabalığı yetiştiriciliği yapmaktadır. Tarımsal konularda kurulu üretici birlikleri hem üretici birliği başkanları hem de üretici birliği üyelerinin cephesinden bakıldığında kanunla belirlenen yetkiler çerçevesinde verilen hizmetler hakkında eksiklikler bulunduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle bazı tarımsal üretici birliklerinin fonksiyonlarını ne ölçüde yerine getirdiklerine ve üreticilerinin beklentilerinin karşılanması ve memnuniyetine dair yapılmış bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar, sulama birliği (Ayyıldız ve Baran 2024), süt üretici birliği (Özdemir vd. 2022), damızlık sığır üretici birliği (Karaturhan vd. 2014), tarımsal kalkınma kooperatifi (Kınıklı vd. 2017) üzerine yapılmış çalışmalardır. Su Ürünleri üretici birliklerinin üreticilere sağladığı imkanlar ve üreticilerin beklentilerine ne ölçüde katkı sağladığı ile ilgili literatürde yapılan taramalarda çoğunluğu kooperatifler üzerine yapılmış sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır (Yılmaz vd. 2009; Ünal vd. 2011; Şahin vd. 2013; Erman ve Küçük 2016; Yücel ve Acar 2018; Şen ve Yılmaz 2021)

Tarım Orman Bakanlığı çıkartmış olduğu kanun ve yönetmeliklerle ülkemizde su ürünleri yetiştiricilerinin birlik altında örgütlenmesini ve bu birliklere üye olmalarını teşvik etmektedir. Su ürünleri yetiştiricisinin su ürünleri desteklemelerinden faydalanabilmesi için üretici birliğine üye olmasını zorunlu kılmıştır. Ancak üreticilerin desteklerden faydalanabilmesi için yetiştirici birliğine üye olmaları ve aidat ödemelerini yapmaları gerekmektedir. Birçok birlik hizmetlerinden memnuniyetsizliğini dile getirirken aidatını ödeyememekte veya ödememektedir. Diğer taraftan düzenli aidat toplayamayan birlikler de fonksiyonlarını yerine getirmekte zorluk yaşayabilmektedir. Bu yüksek lisans tez çalışmasında ülkemiz gökkuşağı alabalığı yetiştiriciliğinde önemli bir yer tutan Denizli-Çameli bölgesinde faaliyet gösteren Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği ve üyeleri üzerinde yapılan anket çalışması ile su ürünleri yetiştiricilerinin üretici birliklerine bakış açıları, sorunları ve memnuniyet durumları değerlendirilerek üretici birlikleri hakkında genel tutumları araştırılmıştır.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1. Su Ürünleri Sektörü

2.1.1. Dünya’da su ürünleri sektörü

Hızla artan dünya nüfusunun protein ihtiyacı da pek tabii aynı şekilde artmaktadır. Su ürünleri üretimi de bu ihtiyacın büyük bir bölümünü gidermektedir. Dünya su ürünleri üretimi 2022 yılında toplam 186.735.827 tondur. Toplam üretimin %49,3’ü avcılık üretimi, %50,7’si yetiştiricilik üretimidir. Yıllar içerisinde yetiştiricilik üretimi avcılık üretimini geçmiştir. Geçmiş yıllara kıyasla yetiştiriciliğin toplam üretimdeki payı artış eğilimindedir (Anonim 6).

Çizelge 2.1. Dünya su ürünleri üretim miktarı (ton) (Anonim 6)

Yıllar	Avcılık Miktarı	Yetiştiricilik Miktarı	Toplam Miktar
2018	97.931.653	82.534.047	180.465.700
2019	93.811.892	85.164.211	178.976.103
2020	90.749.372	87.720.969	178.470.342
2021	92.739.151	91.129.101	183.868.252
2022	92.320.427	94.415.401	186.735.827

2.1.2. Türkiye’de su ürünleri sektörü

Ülkemizde toplam su ürünleri üretimi 2023 yılında 1.007.920 tondur. Toplam üretimin %45,06’sı avcılık üretimi, %54,94’ü yetiştiricilik üretimidir. Avcılıkla yapılan üretimde 2023 yılında bir önceki yıla göre büyük bir artış olurken, yetiştiricilik üretiminde ise küçük bir artış olmuştur (Anonim 1).

Çizelge 2.2. Türkiye su ürünleri üretim miktarı (ton) (Anonim 1)

Yıllar	Avcılık	Yetiştiricilik	Toplam
2013	374.121	233.394	607.515
2014	302.212	235.133	537.345
2015	431.907	240.334	672.241
2016	335.320	253.395	588.715
2017	354.318	276.502	630.820
2018	314.094	314.537	628.631
2019	463.168	373.356	836.524
2020	364.400	421.411	785.811
2021	328.165	471.686	799.851
2022	335.003	514.805	849.808
2023	454.059	553.862	1.007.920

Ülkemizde en çok yetiştiriciliği yapılan balık türü levreklerdir. İkinci sırada iç sularda üretilen gökkuşağı alabalığı gelmektedir. Toplam üretimin %28,12’si gökkuşağı alabalığı üretimidir (Anonim 1).

Ülkemizde en çok su ürünleri yetiştiriciliği yapılan il Muğla'dır. Toplam yetiştiricilik üretiminin %31,66'sı Muğla'da yapılmaktadır (Anonim 1).

2.2. Alabalıklar

Alabalıklar etçil tatlı su balıklarıdır. Temiz, soğuk ve oksijen bakımından zengin sularda yaşarlar. Kökenlerine göre Avrupa alabalıkları ve Amerikan alabalıkları olmak üzere ikiye ayrılırlar. *Salmo*, *Salvelinus* ve *Oncorhynchus* olarak üç cinsten oluşurlar (Aydın 2009).

Çizelge 2.3. Dünya genelinde tanınan alabalık türleri (Bruno ve Poppe 1996)

Tür Adı	Türkçe Adı
<i>Salmo salar</i> Linnaeus	Atlantik Somonu
<i>Salmo trutta f. trutta</i> Linnaeus	Deniz Alabalığı
<i>Salmo trutta f. fario</i> Linnaeus	Dere Alabalığı
<i>Oncorhynchus mykiss</i> Walbaum	Gökkuşığı Alabalığı
<i>Salvelinus fontinalis</i> Mitchill	Kaynak Alabalığı
<i>Salvelinus alpinus</i> Linnaeus	Alp Alabalığı
<i>Salvelinus namaycush</i> Walbaum	Göl Alabalığı

2.2.1. Gökkuşığı alabalığı taksonomisi ve biyolojisi

Gökkuşığı alabalığı kemikli bir balık olup (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum, 1792) Salmonidae familyasına aittir.

Çizelge 2.4. Gökkuşığı alabalığı sistematigi (Uçar 2010)

Filum	Chordata
Alt Filum	Vertebrata
Sınıf	Chondrostei
Takım	Salmoniformes
Alt Takım	Salmonoidei
Familya	Salmonidae
Alt Familya	Salmoninae
Cins	<i>Oncorhynchus</i>
Tür	<i>Oncorhynchus mykiss</i> Walbaum, 1792

Ülkemizde en çok kültürü yapılan balıklardan biri olan gökkuşığı alabalığı lezzetli oluşuyla tercih edilir. Bu lezzetini de şüphesiz ki yaşam standartlarından alır. İçme suyu kalitesinde temiz, soğuk ve oksijen bakımından zengin sularda yaşar. Karnivor bir türdür (Aydın 2009).

Salmonid türlerini diğer türlerden ayıran morfolojik özelliği ise yağ yüzgecidir. Bu yüzgeç, sırt ve kuyruk yüzgeci arasında bulunur ve yalnızca onlarda vardır (Anonim 2).

Şekil 2.1. Gökkuşaağı alabalığı (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum, 1792) (Ramani Shirantha, R R.A., 2021)

Diğer alabalık türlerine göre kuluçka dönemi daha kısadır, çevre şartlarına daha kolay uyum sağlar ve aktif yem alması sayesinde yemi çok daha iyi değerlendirir (Anonim 7).

2.2.2. Gökkuşaağı alabalığı üretimi ve üretim zorlukları

Faydalanılan suyun daima kaliteli olması gerekmektedir. Alabalık yetiştiriciliğinde kaynak suları, dere veya ırmak suları, yeraltı suları, göl veya barajlar kullanılır (Aydın 2009).

Üretimin temel gereksinimi olan balık yemi ise yıllar içerisinde fiyatlanmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı verilerine göre ülkemizde balık yemi üreten işletme sayısı 59'dur. Hem yem içeriğinin pahasından hem de yem üretiminin azlığından üreticiler zorluk yaşamaktadırlar. Bu veriler alabalık yem fiyatlarında son beş yılda sürekli ve belirgin bir artış yaşandığını göstermektedir (Anonim 10).

Çizelge 2.5. Alabalık yem fiyatları (TL/kg) (Anonim 10)

Yıl	2019	2020	2021	2022	2023
Alabalık Yemi (₺/kg)	11,32	13,97	25,69	38,84	63,67

Günlük bakımda kullanılan alet edevat maddi olarak ucuz olsa da kullanılan kimyasallar (ilaç, anestezi, vitamin, aşı vb.) genellikle döviz kuruyla satılmakta olup üreticiyi zorlamaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığının verilerine göre Alabalık üreticilerine verdiği destek, üst sınırı 350.000 kg olmak üzere kg-adet başına 0,75 TL'dir.

2.2.3. Alabalık yetiştiriciliğinde yaygın kullanılan yöntemler

Alabalık üretimi, su kalitesi ve çevresel koşulların kontrol altında tutulduğu çeşitli sistemlerde gerçekleştirilmektedir. En yaygın kullanılan sistemlerden biri **beton havuz sistemleridir**; bu sistemlerde temiz ve soğuk akan su kullanılarak yüksek yoğunlukta üretim yapılabilir. **Kafes sistemleri**, özellikle göl ve baraj gölleri gibi büyük su kaynaklarında kullanılır ve balıklar doğal ortamlarına daha yakın koşullarda yetiştirilir. **Kapalı devre sistemler**, suyun filtre edilerek yeniden kullanıldığı kapalı devre

sistemlerdir ve çevresel etkilerin en aza indirildiği modern üretim yöntemlerindendir. Ayrıca, **toprak havuzlar** da geleneksel bir yöntem olarak bazı bölgelerde kullanılmaktadır. Bu sistemlerin her biri, üretim maliyeti, çevresel etkiler, su kaynaklarına erişim ve iklim koşulları gibi faktörlere göre tercih edilmektedir (Aydın 2009).

2.2.3.1. Beton havuz sistemleri

En yaygın kullanılan havuz sistemleridir. Diğer havuz sistemlerine göre koşulların daha kontrol edilebilir olması, temizliğinin kolay olması ve hastalıkların önlenmesine elverişli olması açısından tercih edilmektedir. Verimli ve yoğun üretime elverişli olması en büyük avantajıdır (Aydın 2009).

2.2.3.2. Toprak havuz sistemleri

Kurulum maliyetleri düşüktür ancak öte yandan havuz zemini doğal olduğu için su sızıntısı yaşanır, hastalık kontrolleri ve su kalitesini kontrol etmek zordur. Bu gerekçelerle daha büyük işletmeler tercih etmemektedir (Anonim 8).

2.2.3.3. Akarsu sistemleri

Akarsu sistemlerinde su doğalında, enerji harcamadan sürekli yenilendiği için balık sağlığı ve gelişimi açısından faydalı ve ekonomiktir. Ancak çevresel şartlardan ve yağışın getirdiği değişkenliklerden etkilendiği için her zaman tercih olmamaktadır (Anonim 9).

2.2.3.4. Kafes sistemleri

Baraj ya da göllerde uygulanabilen ve geniş üretim hacmi sağlayan yöntemlerdendir. Alandan tasarruf sağlar ve yatırım maliyetleri düşüktür. Ancak balık kaçışı, çevre koşullarının kontrol edilememesi ve su kirliliği gibi riskleri vardır (Anonim 7).

2.3. Birlikler ve Kooperatifler

“Kooperatifler, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların müşterek mülkiyete sahip ve demokratik yöntemlerle işletilen bir organizasyon vasıtasıyla karşılanmasını amaçlayan, gönüllülük esasına dayalı ve özerk nitelikteki toplumsal yapılardır.” (Anonim 4).

Kooperatifler, toplumsal kalkınmayı destekleyen ve ticari işletmeler için temel teşkil eden özgün bir modele dayanmaktadır. Bu işletmeler, aşağıda belirtilen temel özellikleri bünyelerinde barındırmaktadırlar (Anonim 4).

- *“Ortakların sahipliği, ortaklarına hizmet etme ve ortaklarınca yönetilme”*
- *“Kendi kendine yetme, kendi kendine sorumluluk, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma birlik”*
- *“İlkelere dayalı işletmecilik”*

- Gönüllü ve açık üyelik
- Ortakların demokratik kontrolü
- Ortakların ekonomik katılımı
- Özerklik ve bağımsızlık
- Eğitim, öğretim ve bilgilendirme
- Kooperatifler arası iş birliği
- Topluma karşı sorumluluk”

Örgütlenme, ortak çaba gerektiren bir amacı gerçekleştirmek için birden fazla insanın ya da tüzel kişiliğin düzenli bir yapı oluşturulmasına yönelik faaliyetler olarak tanımlanabilir. Türkiye’de tarımsal örgütlenme iki ana başlık altında incelenebilir. Bunlardan ilki kamu örgütlenmesi (Tarım Orman Bakanlığı ve altındaki genel müdürlükler) ikincisi ise üretici örgütlenmeleridir. Üretici örgütlenmeleri ise mesleki (Odalar ve sendikalar gibi) ve ekonomik (Kooperatifler ve birlikler) olmak üzere iki ana başlık altında gruplandırılmaktadır (Yercan 2007).

Üretici birlikleri “Üretimi talebe göre plânlamak, ürün kalitesini iyileştirmek, kendi mülkiyetine almamak kaydıyla pazara geçerli norm ve standartlara uygun ürün sevk etmek ve ürünlerin ulusal ve uluslararası ölçekte pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere tarım üreticilerinin, ürün veya ürün grubu bazında bir araya gelerek, tüzel kişiliği haiz tarımsal üretici birlikleri kurmalarını sağlamak” amacı ile 2004 yılında çıkartılan 5200 sayılı “Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu” kapsamında her türlü bitkisel, hayvansal ürünler ile su ürünleri konusunda kurulabilmektedir (Anonim 3).

2.3.1. Su ürünleri kanunu ve kooperatifleşme

“Su Ürünleri Kanunu” 22 Mart 1971’de kabul edilmiştir. Bu kanunda yer alan Madde 15’te belirtildiği gibi “Su ürünleri müstahsilleri 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri hakkındaki Kanun ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve 1163 sayılı Kanuna tabi İstihsal Kooperatifleri ve meslekin özelliklerine uygun kooperatif ve birlikler kurabilirler.” (Anonim 3).

“Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu” 29 Haziran 2004’te kabul edilmiştir. Tarımsal üretici birlikleri; bitkisel, hayvansal ve su ürünleri alanlarında faaliyet göstermek üzere kurulabilmektedir (Anonim 3).

2.3.2. Su ürünleri birlikleri

Türkiye’de su ürünleri yetiştiriciliği sektöründe kurulan 23 üretici birliği, Ankara merkezli Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği (SÜYMERBİR) çatısı altında faaliyet göstermektedir.

Çizelge 2.6. Ülkemizde SÜYMERBİR çatısı altında faaliyet gösteren üretici birlikleri (Anonim 5)

Sıra No	Üretici Birliği Adı
1	Antalya İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
2	Artvin Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
3	Aydın İli Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
4	Burdur İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
5	Bodrum ve Milas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
6	Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği
7	Elazığ İli ve İlçeleri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
8	Isparta İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
9	İzmir Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
10	Kahramanmaraş İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
11	Kayseri İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
12	Kütahya İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
13	Malatya Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği
14	Milas İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
15	Muğla Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliği
16	Rize İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
17	Sakarya-Bolu-Düzce İlleri Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
18	Samsun ve Sinop Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
19	Sivas Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
20	Trabzon İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
21	Tunceli İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
22	Van İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği
23	Yalova, Balıkesir ve Çanakkale İlleri Midye Üretici Birliği

2.3.3. Birlik görevleri

“Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu”

“Madde 5. Birlikler, bu kanunun amacına uygun olarak aşağıdaki görevleri yapar:

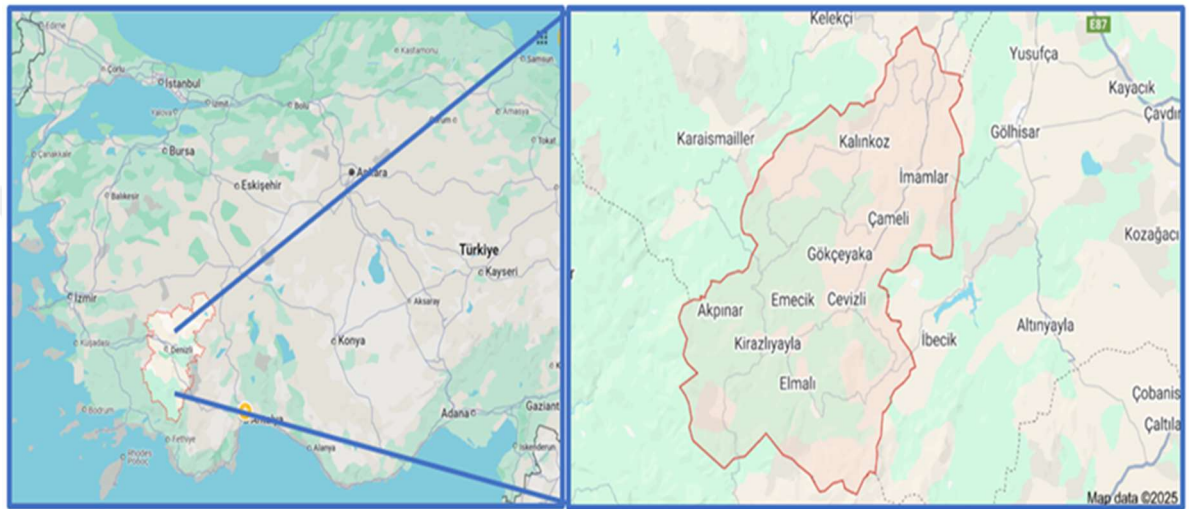
- Üyelerinin ürettikleri ürünlerle ilgili piyasa araştırmaları yapmak ve yaptırmak.*
- Üyelerinin ürünlerine pazar bulmak, ürünlerin pazara arzını düzenlemek.*
- Üyelerine üretim teknikleri, hasat, depolama, paketlenme konularında teknik destek sağlamak.*
- Üyelerine girdi temininde yönlendirici yardımlarda bulunmak.*
- İç pazara ve ihracata uygun çeşitlerin üretilmesini sağlamak.*
- Eğitim ve yayım hizmeti vermek, danışman hizmeti sağlamak.*

- g) Ürün kalitesini iyileştirici tedbirler almak ve ürün standartlarını uygulamak.*
- h) Çiftlik düzeyinde yapılan tarımsal uygulamaları izlemek, kayıtlarını tutmak ve belge düzenlemek.*
- ı) Paket ve ambalajlarla ilgili standartların uygulanmasını sağlamak.*
- i) Çevreyle uyumlu üretim tekniklerini yaygınlaştırmak.*
- j) Üyeleri adına ürün depolanmasına, gerektiğinde bu amaçla depo kiralanmasına yardımcı olmak.*
- k) Ürünlerin tanıtımıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak.*
- l) Ürünlerle ilgili her türlü kaydı tutmak.*
- m) Türkiye Cumhuriyeti 'nin kabul ettiği uluslararası ürün veya ürüne özgü ortak piyasa düzenlemelerinin gerektirdiği görevleri yürütmek.*
- n) Sözleşmeli üretim kapsamında, üyeleri adına örnek tip sözleşmeler düzenlemek ve bununla ilgili faaliyetleri koordine etmek.” (Anonim 4).*

3. MATERİYAL VE METOT

3.1. Çalışma Sahası

Çalışma sahası Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliğine üye 105 adet alabalık işletmesinin faaliyet gösterdiği Denizli İli Çameli ilçesini kapsamaktadır. Çameli Alabalık Yetiştiricileri Üretici Birliğinin toplamda 105 üyesi bulunmaktadır. Üretim yapan işletmelerin çoğunluğu düşük üretim kapasitesine sahip aile işletmeleridir.

Şekil 3.1. Çalışma sahası

3.2. Veri Toplama ve Analizi

Üreticilerin birliğe karşı tutumlarının belirlenmesi ve verilerin toplanması için 31 soruluk anket formu hazırlanmıştır. Çalışmada yapılacak anket uygulaması için Akdeniz Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 05.03.2025 tarih ve 1157167 sayılı izin alınmıştır. Anket çalışmaları 2025 yılında mayıs ve haziran aylarında yüz yüze ve çevrim içi gerçekleştirilmiştir.

Anketlerin uygulanacağı üreticiler belirlenirken, popülasyona ilişkin tahminlerin doğruluğunu yükseltmek ve homojenliği sağlamak amacıyla “Tesadüfi Örneklem Yöntemi” uygulanmıştır. Bu sayı belirlenirken şu formül ve yöntem kullanılmıştır (Tümer 2011).

$$n = \frac{N * [p * (1 - p)]}{[(N - 1) * \sigma_p^2] + [p * (1 - p)]} \quad (3.1)$$

$$\sigma_p^2 = \left(\frac{r}{Z_{\alpha/2}} \right)^2 \quad (3.2)$$

Formülde verilen harflerin tanımları aşağıda verilmiştir;

n: Anket yapılacak işletme sayısı,

N: Toplam işletme sayısı,

σ_p^2 : Varyans,

r: İzin verilen hata payı (%10 = 0,1)

$Z_{\alpha/2}$: z cetvelindeki değer, (%90 güven aralığında 1,65 seçilir.)

p: Sigorta yaptırmak isteyen üreticilerin olası oranı, (maksimum örnek sayısı için 0,5 seçilir.)

$$\sigma_p^2 = \left(\frac{0,1}{1,65} \right)^2 = 0,0036$$

$$n = \frac{105 * [0,5 * (0,5)]}{[(104) * 0,0036] + [0,5 * (0,5)]} \cong 42$$

Bu formülü kullanarak işlem yaptığımızda %90 güven aralığında 42 adet işletme ile anket yapılması planlanmıştır. Daha fazla üreticiye ulaşılarak 51 üretici ile anket yapılmıştır. Elde edilen verilerin düzenlenmesinde Microsoft Excel ofis programı ve istatistiksel analizler için IBM SPSS 21.0 (IBM Corp.) paket programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Üretici Birliği Üyelerinin Demografik Özellikleri

Ankete katılanların cevap verdikleri sorular için yapılan betimsel istatistik analizlerin sonuçları aşağıda verilmiştir. Üretici birliği üyelerinin demografik özellikleri Çizelge 4.1. de verilmiştir. Çalışmaya katılanların cinsiyet değişkeni incelendiğinde, %100'ünün (51 kişi) erkek olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) 18-35, %52,9'u (27 kişi) 35-50 ve %21,6'sı (11 kişi) 50-65 yaş aralığındadır. Eğitim durumu değişkeni incelendiğinde, %7,8'i (4 kişi) ilkököl, %19,6'sı (10 kişi) ortaokul, %37,3'ü (19 kişi) lise, %11,8'i (6 kişi) ön lisans ve %23,5'i (12 kişi) lisans ve lisansüstü mezunudur. Aktif üretim değişkeni incelendiğinde, %100'ü (51 kişi) aktif üretim yapmaktadır. Üretim sürecindeki zorluk değişkeni incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) finansal, %29,4'ü (15 kişi) pazarlama, %3,9'u (2 kişi) teknik, %11,8'i (6 kişi) çevresel, %21,6'sı (11 kişi) devlet ve %7,8'i (4 kişi) diğer zorluklardır. Sofralık alabalık kapasitesi değişkeni incelendiğinde, %27,5'i (23 kişi) 0-50 ton, %22,5'i (9 kişi) 51-100 ton, %5,0'i (2 kişi) 101-250 ton, %7,5'i (3 kişi) 251-500 ton ve %7,5'i (3 kişi) 501 ton ve üzeri kapasiteye sahiptir. Yavru alabalık kapasitesi değişkeni incelendiğinde, %9,8'i (4 kişi) 0-50.000 adet, %19,5'i (8 kişi) 50.001-100.000 adet, %39,0'u (16 kişi) 101.000-500.000 adet, %7,3'ü (3 kişi) 501.000-1.000.000 adet ve %24,4'ü (10 kişi) 1.000.001 adet ve üzeri kapasiteye sahiptir. Yumurta kapasitesi değişkeni incelendiğinde, %6,5'i (2 kişi) 0-100.000 adet, %16,1'i (5 kişi) 100.001-500.000 adet, %38,6'sı (12 kişi) 500.001-1.000.000 adet, %19,4'ü (6 kişi) 1.000.001-3.000.000 adet ve %19,4'ü (6 kişi) 3.000.001 adet ve üzeri kapasiteye sahiptir. Kapasite kullanım oranı değişkeni incelendiğinde, %11,8'i (4 kişi) %0-29, %32,4'ü (11 kişi) %30-59 ve %55,8'u (19 kişi) %60 ve üzeridir. Üyelik süresi değişkeni incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) 1-5 yıl, %35,3'ü (18 kişi) 6-10 yıl ve %39,2'si (20 kişi) 10 yıl ve üzeridir. Aidatları ödeme değişkeni incelendiğinde, %80,4'ü (41 kişi) öderken, %19,6'sı (10 kişi) ödememektedir. Hak ve menfaatleri koruma değişkeni incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) koruduğunu düşünürken, %74,5'i (38 kişi) koruduğunu düşünmemektedir. Ürünleri pazarlama değişkeni incelendiğinde, %9,8'i (5 kişi) yardımcı olduğunu düşünürken, %78,4'ü (40 kişi) düşünmemekte ve %11,8'i (6 kişi) kısmen düşünmektedir. Teslim etme değişkeni incelendiğinde, %19,6'sı (10 kişi) temsil ettiğini düşünürken, %80,4'ü (41 kişi) düşünmemektedir. Teknik ve mali destek değişkeni incelendiğinde, %11,8'i (6 kişi) desteklediğini düşünürken, %88,2'si (45 kişi) düşünmemektedir. Yayın yapma değişkeni incelendiğinde, %15,7'si (8 kişi) yayın yaptığını düşünürken, %84,3'ü (43 kişi) düşünmemektedir. Beklenti karşılama değişkeni incelendiğinde, %13,7'si (7 kişi) beklentisini karşıladığını düşünürken, %86,3'ü (44 kişi) düşünmemektedir.

Çizelge 4.1. Üretici birliği üyelerinin demografik özelliklerinin dağılımı

	Değişken	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	51	100
Yaş	18-35	13	25,5
	35-50	27	52,9
	50-65	11	21,6

Çizelge 4.1'in devamı

Eğitim durumu	İlkokul	4	7,8
	Ortaokul	10	19,6
	Lise	19	37,3
	Ön lisans	6	11,8
	Lisans ve lisansüstü	12	23,5
Aktif üretim	Evet	51	100
Sofralık alabalık kapasitesi	0-50 ton	23	57,5
	51-100 ton	9	22,5
	101-250 ton	2	5,0
	251-500 ton	3	7,5
	501 ton ve üzeri	3	7,5
Yavru alabalık kapasitesi	0-50.000 adet	4	9,8
	50.001-100.000 adet	8	19,5
	101.000-500.000 adet	16	39,0
	501.000-1.000.000 adet	3	7,3
	1.000.001 adet ve üzeri	10	24,4
Yumurta kapasitesi	0-100.000 adet	2	6,5
	100.001-500.000 adet	5	16,1
	500.001-1.000.000 adet	12	38,6
	1.000.001-3.000.000 adet	6	19,4
	3.000.001 adet ve üzeri	6	19,4
Kullanım oranı	%0-29	4	11,8
	%30-59	11	32,4
	%60 ve üzeri	19	55,8
Üyelik süresi	1-5 yıl	13	25,5
	6-10 yıl	18	35,3
	10 yıl ve üzeri	20	39,2
Aidatları ödeme	Evet	41	80,4
	Hayır	10	19,6
Hak ve menfaatleri koruma	Evet	13	25,5
	Hayır	38	74,5
Ürünleri pazarlama	Evet	5	9,8
	Hayır	40	78,4
	Kısmen	6	11,8
Temsil etme	Evet	10	19,6
	Hayır	41	80,4
Teknik ve mali destek	Evet	6	11,8
	Hayır	45	88,2
Yayın yapma	Evet	8	15,7
	Hayır	43	84,3
Beklenti karşılama	Evet	7	13,7
	Hayır	44	86,3

“Aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz” (Soru6)” ve “Birliğe katılma sebebiniz” (Soru12) birden fazla işaretlenen demografik soruların cevaplarının sonuçları Çizelge 4.2. de verilmiştir.

Çizelge 4.2. Birden fazla işaretlenen demografik özelliklerin dağılımları

Değişken	Düzy	Frekans (n)	Yüzde (%)
Aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz (Soru6)	Sofralık alabalık yetiştiriciliği	36	37,5
	Yavru alabalık yetiştiriciliği	36	37,5
	Alabalık yumurtası yetiştiriciliği	24	25
Birliğe katılma sebebiniz (Soru12)	Mecburiyet	31	39,7
	Destek alma	14	18
	Diğer üreticilerle iş birliği yapma	13	16,7
	Ürünleri pazarlama	5	6,4
	Devlet teşviklerinden yararlanma	15	19,2

Çalışmaya katılanlardan, “Aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz” sorusu için %37,5’i (36 kişi) sofralık, %37,5’i (36 kişi) yavru alabalık ve %25,0’i (24 kişi) alabalık yumurtası yetiştirmektedir. “Birliğe katılma sebebiniz” sorusu için, %39,7’si (31 kişi) mecburiyetten, %18’i (14 kişi) destek almak için, %16,7’si (13 kişi) diğer üreticilerle iş birliği yapmak için, %6,4’ü (5 kişi) ürünlerini pazarlama ve %19,2’si (15 kişi) devlet teşvikinden yararlanmak için birliğe katılmıştır.

4.2. Ölçek Sorularının İstatistiksel Analizleri

Ankete katılanların cevap verdikleri ölçek soruları için yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ölçek soruları için betimsel analiz Çizelge 4.3. te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Ölçek için betimsel analiz

	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
Ölçek	7	34	15,68	7,67

Ölçek soruları için Kolmogorov-Smirnov normallik analizi sonuçları Çizelge 4.4. te verilmiştir.

Çizelge 4.4. Ölçek soruları için Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçları

	Ölçek
Ortalama	15,68
Standart Sapma	7,67
Kolmogorov Smirnov Testi	0,920
p değeri	0,034

Kolmogorov-Smirnov testi aracılığıyla ölçeğin normal dağılım varsayımlarına bakıldığında, ölçeğin normal dağılımdan gelmediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu yüzden ölçek ile yapılan analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Düzey sayısı 2 olan demografik değişkenler parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney-U testi ile, düzey sayısı 3 ve üstü olan demografik değişkenler ise parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir.

Ölçek soruları ile demografik değişkenler arasında yapılan analizlerin sonuçları Çizelge 4.4. verilmiştir.

Çizelge 4.5. Yaş ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Yaş	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	18-35	15,15	7,98	0,465	0,792	-
	35-50	15,67	8,48			
	50-65	16,36	5,52			

Ölçek ile yaş değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile yaş değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Çizelge 4.6. Eğitim durumu ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Eğitim Durumu	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	İlkokul	20	12,25	7,279	0,122	-
	Ortaokul	17,80	6,91			
	Lise	13,37	6,58			
	Ön lisans	20,83	8,18			
	Lisans ve lisansüstü	13,58	6,87			

Ölçek ile eğitim durumu değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile eğitim durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Çizelge 4.7. Üretim sürecindeki zorluk ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Üretim Sürecindeki Zorluk	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	Finansal	15,92	8,19	6,262	0,282	-
	Pazarlama	13,33	6,72			
	Teknik	25,50	6,36			
	Çevresel	17,50	7,74			
	Devlet	14,55	7,83			
	Diğer	19,25	8,06			

Ölçek ile üretim sürecindeki zorluk değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile üretim sürecindeki zorluk değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.8. Sofralık alabalık ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Sofralık Alabalık	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	0-50 ton	14,87	7,44	9,852	0,043	2,3>4,5
	51-100 ton	19,44	8,09			
	101-250 ton	23	4,24			
	251-500 ton	9	3,46			
	501 ton ve üzeri	8,33	2,31			

Ölçek ile sofralık alabalık değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile sofralık alabalık değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Anlamlı bulunan farklılığa bakıldığında, 51-100 ton, 101-250 ton ile 251-500 ton, 501 ton ve üzeri arasındaki farklılık 51-100 ton ve 101-250 ton lehinedir.

Çizelge 4.9. Yavru alabalık ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Yavru Alabalık	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	0-50.000 adet	17,75	2,50	3,163	0,531	-
	50.001-100.000 adet	14,75	5,28			
	101.000-500.000 adet	16,94	9,81			
	501.000-1.000.000 adet	23,00	5,20			
	1.000.001 adet ve üzeri	14,50	7,81			

Ölçek ile yavru alabalık değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile yavru alabalık değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.10. Yumurta kapasitesi ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Yumurta Kapasitesi	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	0-100.000 adet	19,50	2,12	2,111	0,715	-
	100.001-500.000 adet	17,40	6,73			
	500.001-1.000.000 adet	16,33	7,36			
	1.000.001-3.000.000 adet	15,17	8,47			
	3.000.001 adet ve üzeri	14,17	9,35			

Ölçek ile yumurta kapasitesi değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile yumurta kapasitesi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.11. Toplam üretim kapasitesinin kullanım oranı ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Toplam Üretim Kapasitesinin Kullanım Oranı	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	%0-29	12,25	4,11	3,209	0,201	-
	%30-59	17,55	5,84			
	%60 ve üzeri	15,11	8,58			

Ölçek ile kullanım oranı değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile toplam üretim kapasitesinin kullanım oranı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.12. Üyelik süresi ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Üyelik Süresi	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	1-5 yıl	15,08	9,79	2,384	0,304	-
	6-10 yıl	17,72	7,7			
	10 yıl ve üzeri	14,25	5,92			

Ölçek ile üyelik süresi değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile üyelik süresi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.13. Aidatları ödeme ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Aidatları Ödeme	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	16,22	7,72	153	0,214	-
	Hayır	13,5	7,47			

Ölçek ile aidatları ödeme değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile aidatları ödeme değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.14. Hak ve menfaatleri koruma ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Hak ve Menfaatleri Koruma	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	25,23	6,03	33	0,000*	1>2
	Hayır	12,42	4,98			

Ölçek ile hak ve menfaatleri koruma değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile hak ve menfaatleri koruma değişkenleri arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılık, evet diyenlerden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.15. Ürünleri pazarlama ile ölçek arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Ürünleri Pazarlama	Ortalama	SD	KW	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	26,6	6,62	18,092	0,000	1,3>2
	Hayır	13,03	5,68			
	Kısmen	24,33	6,09			

Ölçek ile ürünleri pazarlama değişkenleri arasında yapılan Kruskal-Wallis-H testi sonucunda, ölçek ile ürünleri pazarlama değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılıklara bakıldığında, evet, kısmen ile hayır arasındaki farklılık evet ile kısmen den kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.16. Temsil etme ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Temsil Etme	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	24,8	6,34	47	0,000	1>2
	Hayır	13,46	6,23			

Ölçek ile temsil etme değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile temsil etme değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılık, evet diyenlerden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.17. Teknik ve mali destek ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Teknik ve Mali Destek	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	27,33	4,27	17	0,000	1>2
	Hayır	14,13	6,63			

Ölçek ile teknik ve mali destek değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile teknik ve mali destek değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılık, evet diyenlerden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.18. Yayın yapma ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Yayın yapma	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	26,38	8,7	42	0,000	1>2
	Hayır	13,7	5,63			

Ölçek ile yayın yapma değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile yayın yapma değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılık, evet diyenlerden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.19. Beklenti karşılama ile ölçek arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonuçları

	Beklenti Karşılama	Ortalama	SD	MWU	p değeri	Fark
Ölçek	Evet	29	2,77	6	0,000	1>2
	Hayır	13,57	5,83			

Ölçek ile beklenti karşılama değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucunda, ölçek ile beklenti karşılama değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Bulunan anlamlı farklılık, evet diyenlerden kaynaklanmaktadır.

4.3. Anket Sorularının Ki-Kare Analizleri

Ankete katılanların cevap verdikleri sorular için yapılan ki-kare analizlerinin sonuçları altta verilmiştir.

Çizelge 4.20. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk						Toplam
			Finansal	Pazarlama	Teknik	Çevresel	Devlet	Diğer	
Birliğe Kaç Yıldır Üyesiniz	1-5 yıl	Sayı	2	3	1	2	5	0	13
		Yüzde	3,9%	5,9%	2,0%	3,9%	9,8%	0,0%	25,5%
	6-10 yıl	Sayı	7	5	0	2	3	1	18
		Yüzde	13,7%	9,8%	0,0%	3,9%	5,9%	2,0%	35,3%
	10 yıl üzeri	Sayı	4	7	1	2	3	3	20
		Yüzde	7,8%	13,7%	2,0%	3,9%	5,9%	5,9%	39,2%
Toplam		Sayı	13	15	2	6	11	4	51
		Yüzde	25,5%	29,4%	3,9%	11,8%	21,6%	7,8%	100,0%

$$\chi^2=8,638 - p=0,567$$

$p=0,567>0,05$ olduğu için üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.21. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk						Toplam
			Finansal	Pazarlama	Teknik	Çevresel	Devlet	Diğer	
Birliğe Katılma Sebebiniz nedir	Mecburiyet	Sayı	11	10	0	2	7	1	31
		Yüzde	14,1%	12,8%	0,0%	2,6%	9,0%	1,3%	39,7%
	Destek	Sayı	4	4	1	1	3	1	14
		Yüzde	5,1%	5,1%	1,3%	1,3%	3,8%	1,3%	17,9%
	Diğer üretici	Sayı	3	1	1	2	3	3	13
		Yüzde	3,8%	1,3%	1,3%	2,6%	3,8%	3,8%	16,7%
	Ürünleri pazarlama	Sayı	1	2	1	0	1	0	5
		Yüzde	1,3%	2,6%	1,3%	0,0%	1,3%	0,0%	6,4%
	Devlet teşviki	Sayı	2	5	1	1	6	0	15
		Yüzde	2,6%	6,4%	1,3%	1,3%	7,7%	0,0%	19,2%
Toplam		Sayı	21	22	4	6	20	5	78
		Yüzde	26,9%	28,2%	5,1%	7,7%	25,6%	6,4%	100,0%

$\chi^2=19,049$ - $p=0,519$

$p=0,519>0,05$ olduğu için üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.22. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk						Toplam
			Finansal	Pazarlama	Teknik	Çevresel	Devlet	Diğer	
Aidatlarınızı Ödüyor musunuz	Evet	Sayı	11	12	2	3	10	3	41
		Yüzde	21,6%	23,5%	3,9%	5,9%	19,6%	5,9%	80,4%
	Hayır	Sayı	2	3	0	3	1	1	10
		Yüzde	3,9%	5,9%	0,0%	5,9%	2,0%	2,0%	19,6%
Toplam		Sayı	13	15	2	6	11	4	51
		Yüzde	25,5%	29,4%	3,9%	11,8%	21,6%	7,8%	100,0%

$\chi^2=4,998$ - $p=0,416$

$p=0,416>0,05$ olduğu için üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.23. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk						Toplam
			Finansal	Pazarlama	Teknik	Çevresel	Devlet	Diğer	
Birliğin Sizin Hak ve Menfaatlerinizi Koruduğunu Düşünüyor musunuz	Evet	Sayı	3	2	1	2	3	2	13
		Yüzde	5,9%	3,9%	2,0%	3,9%	5,9%	3,9%	25,5%
	Hayır	Sayı	10	13	1	4	8	2	38
		Yüzde	19,6%	25,5%	2,0%	7,8%	15,7%	3,9%	74,5%
Toplam		Sayı	13	15	2	6	11	4	51
		Yüzde	25,5%	29,4%	3,9%	11,8%	21,6%	7,8%	100,0%

$$\chi^2=3,318 - p=0,651$$

$p=0,651>0,05$ olduğu için üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.24. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk						Toplam	
			Finansal	Pazarlama	Teknik	Çevresel	Devlet	Diğer		
Birlik Beklentilerinizi Karşılıyor mu	Evet	Sayı	2	1	1	0	2	1	7	
		Yüzde	3,9%	2,0%	2,0%	0,0%	3,9%	2,0%	13,7%	
	Hayır	Sayı	11	14	1	6	9	3	44	
		Yüzde	21,6%	27,5%	2,0%	11,8%	17,6%	5,9%	86,3%	
Toplam			Sayı	13	15	2	6	11	4	51
			Yüzde	25,5%	29,4%	3,9%	11,8%	21,6%	7,8%	100,0%

$$\chi^2=4,452 - p=0,486$$

$p=0,486>0,05$ olduğu için üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.25. Yaşınız nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız Nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Üretim Sürecinde Karşılaştığımız En Büyük Zorluk	Finansal	Sayı	4	6	3	13
		Yüzde	7,8%	11,8%	5,9%	25,5%
	Pazarlama	Sayı	2	11	2	15
		Yüzde	3,9%	21,6%	3,9%	29,4%
	Teknik	Sayı	1	0	1	2
		Yüzde	2,0%	0,0%	2,0%	3,9%
	Çevresel	Sayı	1	3	2	6
		Yüzde	2,0%	5,9%	3,9%	11,8%
	Devlet	Sayı	4	6	1	11
		Yüzde	7,8%	11,8%	2,0%	21,6%
	Diğer	Sayı	1	1	2	4
		Yüzde	2,0%	2,0%	3,9%	7,8%
Toplam		Sayı	13	27	11	51
		Yüzde	25,5%	52,9%	21,6%	100,0%

$$\chi^2=9,045 - p=0,528$$

$p=0,528>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.26. Yaşınız nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız Nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Birliğe Kaç Yıldır Üyesiniz	1-5 yıl	Sayı	4	8	1	13
		Yüzde	7,8%	15,7%	2,0%	25,5%
	6-10 yıl	Sayı	6	10	2	18
		Yüzde	11,8%	19,6%	3,9%	35,3%
	10 yıl ve üzeri	Sayı	3	9	8	20
		Yüzde	5,9%	17,6%	15,7%	39,2%
Toplam		Sayı	13	27	11	51
		Yüzde	25,5%	52,9%	21,6%	100,0%

$$\chi^2=7,106 - p=0,130$$

$p=0,130>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.27. Yaşınız nedir ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız Nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Birliğe Katılma Sebebiniz Nedir	Mecburiyet	Sayı	7	17	7	31
		Yüzde	8,4%	20,5%	8,4%	37,3%
	Destek	Sayı	2	7	5	14
		Yüzde	2,4%	8,4%	6,0%	16,9%
	Diğer üretici	Sayı	5	4	4	13
		Yüzde	6,0%	4,8%	4,8%	15,7%
	Ürünleri pazarlama	Sayı	2	3	5	10
		Yüzde	2,4%	3,6%	6,0%	12,0%
	Devlet teşviki	Sayı	5	8	2	15
		Yüzde	6,0%	9,6%	2,4%	18,1%
Toplam		Sayı	21	39	23	83
		Yüzde	25,3%	47,0%	27,7%	100,0%

$$\chi^2=7,623 - p=0,471$$

$p=0,471>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.28. Yaşınız nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız Nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Aidatlarınızı Ödüyor musunuz	Evet	Sayı	10	23	8	41
		Yüzde	19,6%	45,1%	15,7%	80,4%
	Hayır	Sayı	3	4	3	10
		Yüzde	5,9%	7,8%	5,9%	19,6%
Toplam		Sayı	13	27	11	51
		Yüzde	25,5%	52,9%	21,6%	100,0%

$$\chi^2=0,903 - p=0,637$$

$p=0,637>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.29. Yaşınız nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız Nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Birliğin Sizin Hak ve Menfaatlerinizi Koruduğunu Düşünüyor musunuz	Evet	Sayı	3	8	2	13
		Yüzde	5,9%	15,7%	3,9%	25,5%
	Hayır	Sayı	10	19	9	38
		Yüzde	19,6%	37,3%	17,6%	74,5%
Toplam		Sayı	13	27	11	51
		Yüzde	25,5%	52,9%	21,6%	100,0%

$$\chi^2=0,593 - p=0,743$$

$p=0,743>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.30. Yaşınız nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Yaşınız nedir			Toplam
			18-35	35-50	50-65	
Birlik Beklentilerinizi Karşılıyor mu	Evet	Sayı	2	4	1	7
		Yüzde	3,9%	7,8%	2,0%	13,7%
	Hayır	Sayı	11	23	10	44
		Yüzde	21,6%	45,1%	19,6%	86,3%
Toplam		Sayı	13	27	11	51
		Yüzde	25,5%	52,9%	21,6%	100,0%

$$\chi^2=0,257 - p=0,879$$

$p=0,879>0,05$ olduğu için yaşınız nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.31. Eğitim durumunuz nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
Üretim Sürecinde Karşılaştığınız En Büyük Zorluk Nedir	Finansal	Sayı	0	4	5	1	3	13
		Yüzde	0,0%	7,8%	9,8%	2,0%	5,9%	25,5%
	Pazarlama	Sayı	2	0	6	3	4	15
		Yüzde	3,9%	0,0%	11,8%	5,9%	7,8%	29,4%
	Teknik	Sayı	0	0	0	1	1	2
		Yüzde	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%	3,9%
	Çevresel	Sayı	1	2	2	0	1	6
		Yüzde	2,0%	3,9%	3,9%	0,0%	2,0%	11,8%
	Devlet	Sayı	1	2	4	1	3	11
		Yüzde	2,0%	3,9%	7,8%	2,0%	5,9%	21,6%
Diğer	Sayı	0	2	2	0	0	4	
	Yüzde	0,0%	3,9%	3,9%	0,0%	0,0%	7,8%	
Toplam		Sayı	4	10	19	6	12	51
		Yüzde	7,8%	19,6%	37,3%	11,8%	23,5%	100,0%

$$\chi^2=16,860 - p=0,662$$

$p=0,662>0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk nedir değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.32. Eğitim durumunuz nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
BirliĒe Kaç Yıldır Üyesiniz	1-5 yıl	Sayı	3	0	1	2	7	13
		Yüzde	5,9%	0,0%	2,0%	3,9%	13,7%	25,5%
	6-10 yıl	Sayı	0	5	9	2	2	18
		Yüzde	0,0%	9,8%	17,6%	3,9%	3,9%	35,3%
	10 yıl ve üzeri	Sayı	1	5	9	2	3	20
		Yüzde	2,0%	9,8%	17,6%	3,9%	5,9%	39,2%
Toplam		Sayı	4	10	19	6	12	51
		Yüzde	7,8%	19,6%	37,3%	11,8%	23,5%	100,0%

$$\chi^2=20,160 - p=0,010^*$$

$p=0,010<0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile birliğe kaç yıldır üyesiniz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çizelge 4.33. Eğitim durumunuz nedir ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
Birliğe Katılma Sebebiniz Nedir	Mecburiyet	Sayı	3	6	11	3	8	31
		Yüzde	3,8%	7,7%	14,1%	3,8%	10,3%	39,7%
	Destek	Sayı	0	4	6	2	2	14
		Yüzde	0,0%	5,1%	7,7%	2,6%	2,6%	17,9%
	Diğer üretici	Sayı	0	6	4	0	3	13
		Yüzde	0,0%	7,7%	5,1%	0,0%	3,8%	16,7%
	Ürünleri pazarlama	Sayı	0	1	1	1	2	5
		Yüzde	0,0%	1,3%	1,3%	1,3%	2,6%	6,4%
	Devlet teşviki	Sayı	1	3	6	1	4	15
		Yüzde	1,3%	3,8%	7,7%	1,3%	5,1%	19,2%
Toplam		Sayı	4	20	28	7	19	78
		Yüzde	5,1%	25,6%	35,9%	9,0%	24,4%	100,0%

$$\chi^2=10,119 - p=0,860$$

$p=0,860>0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile birliğe katılma sebebiniz nedir değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.34. Eğitim durumunuz nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
Aidatlarınızı Ödüyor musunuz	Evet	Sayı	3	8	17	6	7	41
		Yüzde	5,9%	15,7%	33,3%	11,8%	13,7%	80,4%
	Hayır	Sayı	1	2	2	0	5	10
		Yüzde	2,0%	3,9%	3,9%	0,0%	9,8%	19,6%
Toplam		Sayı	4	10	19	6	12	51
		Yüzde	7,8%	19,6%	37,3%	11,8%	23,5%	100,0%

$$\chi^2=6,237 - p=0,182$$

$p=0,182>0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile aidatlarınızı ödüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.35. Eğitim durumunuz nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
Birliğin Sizin Hak ve Menfaatlerinizi Koruduğunu Düşünüyor musunuz	Evet	Sayı	2	3	3	3	2	13
		Yüzde	3,9%	5,9%	5,9%	5,9%	3,9%	25,5%
	Hayır	Sayı	2	7	16	3	10	38
		Yüzde	3,9%	13,7%	31,4%	5,9%	19,6%	74,5%
Toplam		Sayı	4	10	19	6	12	51
		Yüzde	7,8%	19,6%	37,3%	11,8%	23,5%	100,0%

$$\chi^2=4,70 - p=0,319$$

$p=0,319>0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.36. Eğitim durumunuz nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizi

			Eğitim Durumunuz Nedir					Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans ve üstü	
Birlik Beklentilerinizi Karşılıyor mu	Evet	Sayı	1	1	2	2	1	7
		Yüzde	2,0%	2,0%	3,9%	3,9%	2,0%	13,7%
	Hayır	Sayı	3	9	17	4	11	44
		Yüzde	5,9%	17,6%	33,3%	7,8%	21,6%	86,3%
Toplam		Sayı	4	10	19	6	12	51
		Yüzde	7,8%	19,6%	37,3%	11,8%	23,5%	100,0%

$$\chi^2=2,954 , p=0,566$$

$p=0,566>0,05$ olduğu için eğitim durumunuz nedir ile birlik beklentilerinizi karşılıyor mu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada Denizli ili Çameli İlçesi'nde bulunan Çameli Alabalık Üreticileri Birliği üyeleri incelenmiş, örgütlenme biçimleri, örgütlenme sebepleri, birlik üyelerinin özellikleri, sorunları ve istekleri ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışmaya katılanların yaşları incelendiğinde, %25,5'i (13 kişi) 18-35, %52,9'u (27 kişi) 35-50 ve %21,6'sı (11 kişi) 50-65 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Antalya ilinde yapılan bir çalışmada, su ürünleri üretici birliği ortaklarının yaşları incelendiğinde, 9 kişi 28-45 yaş aralığında (%25,7), 11 kişi 46-55 yaş aralığında (%31,4), 15 kişi 56 yaş üzerinde olduğu belirlenmiştir (%42,9). Bu katılımcıların yaşları 28-77 arası değişmekte olup yaş ortalaması 54 olarak tespit edilmiştir. Aynı çalışmada su ürünleri kooperatifi ortaklarının yaşları incelendiğinde, 24 kişi 26-45 yaş aralığında (%32), 28 kişi 46-55 yaş arasında (%37,3), 23 kişi de 56 yaş üzerinde olduğu tespit edilmiştir (%30,7). Ankete katılanların yaşları 26-70 aralığında değişmektedir. Ayrıca yaş ortalaması 50 olarak bildirilmiştir (Şen Şensoy 2021).

Bu çalışmaya katılanların eğitim durumları incelendiğinde, %7,8'i (4 kişi) ilköğretim, %19,6'sı (10 kişi) ortaokul, %37,3'ü (19 kişi) lise, %11,8'i (6 kişi) ön lisans ve %23,5'i (12 kişi) lisans ve lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Antalya ilinde yapılan bir çalışmada, su ürünleri üretici birliği ortaklarının eğitim durumu incelendiğinde 13 kişinin ilköğretim mezunu (%37,1), 6 kişinin ortaokul mezunu (%17,1), 6 kişinin lise mezunu (%17,1), 10 kişinin üniversite mezunu (%28,7) olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada kooperatif ortaklarının eğitim durumu incelendiğinde, ortaklardan 1 kişinin okur yazar değil (%1,3), 31 kişinin ilköğretim mezunu (%41,3), 21 kişinin ortaokul mezunu (%28), 16 kişinin lise mezunu (%21,3), 6 kişinin ise üniversite mezunu (%8) olduğu bildirilmiştir (Şen Şensoy 2021). Türkiye geneli yapılan bir araştırmada kooperatif üyelerinin yaşlarının ortalama 47.3 olduğuna; eğitim durumu bakımından %50,5'i ilköğretim, %20,7'si lise, %19,6'sı orta öğretim ve %7,9'unu üniversite mezunu olduğunu bildirilmiştir (Şahin vd. 2013). Antalya ili Korkuteli ilçesinde yapılan bir araştırmada, işletmelerde çalışanların %63,2'sinin ilköğretim, %26,3'ünün ortaöğretim ve %10,5'inin yükseköğretim mezunu olduklarını tespit edilmiştir (Erman ve Küçük 2016). Başka bir çalışmada, kooperatif üyesi işletmecilerin yaşlarının genellikle 43 ile 61 arasında değiştiği ve büyük bir kısmının eğitim düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda da üyelerin yaşlarının genellikle 35 ile 50 arasında değişmektedir. Eğitim durumu olarak ise %37,3'ü lise, %23,5'i lisans ve lisansüstü, %19,6'sı ortaokul ve %7,8'i de ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır (Kızak ve Buruç 2018).

Muğla ilinde faaliyet gösteren su ürünleri kooperatifleri, genellikle küçük ölçekli yapıları nedeniyle ekonomik anlamda sınırlı kaynaklara sahiptir. Kooperatif ortaklarının ürünlerini doğrudan kooperatif aracılığıyla satmamaları, kooperatif gelirlerinin düşük kalmasına yol açmaktadır. Ayrıca altyapı eksiklikleri, özellikle balıkçı barınaklarında temizlik sorunları ve yetersiz fiziki imkanlar, sektörde yaşanan temel problemlerdendir. Devlet desteklerinin yetersizliği ve bu desteklerden haberdar olunmaması, kooperatiflerin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Kaçak ve zamansız avlanma gibi denetim sorunları da su ürünleri stoklarının azalmasına neden olmaktadır. Tüm bu sorunların çözümünde, belediyelerin ve devlet kurumlarının altyapı iyileştirmeleri, teşviklerin artırılması, kooperatif bilincinin geliştirilmesi için eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu sayede,

sürdürülebilir bir su ürünleri sektörü oluşturulabilir ve kooperatiflerin bölgesel kalkınmadaki rolleri güçlendirilebilir (Çımat ve Duran 2018).

Polat (2019) tarafından yapılan araştırmada, çiftçilerin tarımsal kooperatiflere yönelik fayda algısının zayıf olduğu ve kooperatiflerden sağlanan hizmetleri kullanma konusunda tereddütlü bir yaklaşım sergiledikleri ortaya konmuştur. Ayrıca, kooperatiflerden etkin biçimde yararlanamama durumunun yaygın olduğu gözlemlenmiştir.

Şen Şensoy ve Yılmaz (2021), Antalya ili üretici birliğinin ortaklarıyla ilişkilerini analiz etmiş ve analiz sonucunda, yem maliyetlerinin yüksekliğinin temel nedeninin yemin dövizle temin edilmesi ve yerel üretimin yetersizliği olduğunu belirlemiştir. Ayrıca yavru balık desteğinin kaldırılmasının üretici maliyetlerini artırdığını; mevcut devlet desteklerinin ise ortakların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Tarımsal üretici örgütlerinin kalkınmadaki rolü, yalnızca ekonomik katkılarla sınırlı değildir; aynı zamanda sosyal yapının güçlenmesi ve kırsal alanların sürdürülebilirliği açısından da büyük önem taşır. Bu örgütlerin etkinliği, sadece mevcut kaynakları kullanmalarıyla değil, aynı zamanda teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve yenilikçi uygulamaları benimsemeleriyle de doğrudan ilişkilidir. Özellikle İzmir ili örneğinde (Yılmazçoban vd. 2014) görüldüğü gibi, tarımsal üretici örgütlerinin hibelerden etkin bir şekilde yararlanması, bu örgütlerin hem kendi kapasitelerini artırmalarına hem de bölgesel kalkınmaya katkı sağlamalarına olanak tanımaktadır. Ancak, bu hibelerden faydalanma süreci, örgütlerin bilgi düzeyi, teknik altyapısı ve yönetim becerileri gibi çeşitli faktörlere bağlıdır. Dolayısıyla, tarımsal üretici örgütlerinin hibelerden maksimum düzeyde fayda sağlayabilmesi için, bu alanlarda kapasite geliştirme çalışmaları yapılması ve örgütlerin ihtiyaç duyduğu desteklerin sağlanması gerekmektedir. Bu sayede, tarımsal üretici örgütleri sadece ekonomik aktörler olarak değil, aynı zamanda sosyal ve teknolojik dönüşümün öncüsü olarak da önemli bir rol üstlenebilirler.

Kahve (2025) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, üreticilerin kooperatiflere katılım nedenleri arasında pazarlama imkanları, uygun maliyetli girdi sağlama ve teknik destek alma isteği ön plana çıkmıştır. Araştırma sonuçları, üreticilerin pazarlama faaliyetleri, üretim planlaması ve teknik yardım alanlarında kooperatiften memnuniyet duyduklarını ancak girdi temini konusunda beklentilerinin karşılanmadığını göstermiştir. Ayrıca, ekonomik zorlukların üreticilerin en önemli sorunları arasında yer aldığı, yüksek giderler, fiyat dalgalanmaları ve sektördeki yüksek vergi oranlarının bu sorunları artırdığı belirtilmiştir. Karşılaşılan başlıca sorunlar sırasıyla yüksek enflasyon, yüksek KDV, yüksek üretim maliyetleri olarak saptanmıştır. Sektör farklı da olsa benzer şekilde yaptığımız çalışmada da üreticilerin ana sorunlarının finansal olduğu saptanmıştır.

Toşur (2025), çalışmasında ormancılık kooperatiflerinde ortaklar ve yöneticiler arasındaki ilişkilerin genel olarak olumlu olduğu, aidiyet ve sahiplenme duygusunun güçlü olduğu belirtilmiştir. Ancak, ormancılık faaliyetlerinde kullanılan araç ve ekipmanların yetersizliği önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ormancılık teşkilatından beklentiler arasında birim fiyatların artırılması, kredi desteklerinin sağlanması ve kooperatifçilik alanında eğitim programlarının düzenlenmesi yer almaktadır. Ayrıca, kooperatiflerin başarısında güvenilir kurumsal yapı, eğitim ve insan

kaynaklarının geliştirilmesi, etkin örgütlenme ve kooperatifler arası iş birliği gibi faktörlerin belirleyici olduğu vurgulanmıştır.

6. SONUÇLAR

Bu araştırma, Denizli ili Çameli ilçesinde faaliyet gösteren su ürünleri üreticilerinin, üretici birliklerine yönelik tutumlarını, memnuniyet düzeylerini ve birliklerden beklentilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Üyelerin %58,8'i (30 kişi) birliğe mecburiyetten üye oldukları ifade etmektedir. Üyelerin %19,6'sı (10 kişi) birliğe, daha çok destekleme yapmalarını önermiştir. Benzer şekilde %17,6'sı da (9 kişi) birlik yetkileri olsaydı desteklemeyi artıracacağını, %11,8'i de (6 kişi) pazarlamayı geliştireceğini belirtmiştir. Birliğin gelecekte hangi alanda aktif olması konusunda üyelerin %17,6'sı (9 kişi) destekleme konusunda, %11,8'i pazarlama konusunda, %9,8'i yem desteği konusunda aktif olmasını istemektedir.

Araştırmada öne çıkan temel bulgulardan biri, üretici birliklerine üyelik motivasyonunun büyük ölçüde gönüllülüğten değil, zorunluluk hissinden kaynaklandığıdır. Katılımcıların %39,7'si birliğe "mecburiyetten" üye olduğunu belirtmiş, bu durum üreticilerin birlikleri bir destek kurumu yerine bir yükümlülük olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Bu algının, örgütlenme kültürünün gelişmesinin önünde bir engel teşkil ettiği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra, üretici birliklerinin temel işlevlerini yerine getirme konusunda yeterince etkili olmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü (%86,3), birliklerin beklentilerini karşılamadığını ifade etmiştir. Ürünlerin pazarlanması, teknik ve mali destek sağlanması, üreticilerin temsil edilmesi gibi temel hizmetlerin yeterince sunulmadığı görülmektedir. Özellikle teknik destekten faydalanamama (%88,2) ve ürünlerin pazarlanmasında yaşanan yetersizlikler (%78,4), birliklerin işlevselliği konusunda ciddi sorunlara işaret etmektedir.

Ayrıca, üreticilerin önemli bir kısmı (%74,5), birliklerin kendi hak ve menfaatlerini yeterince korumadığını belirtmiştir. Bu durum, örgütlenme yapılarında temsil ve güven ilişkilerinin zayıf olduğunu göstermektedir. Temsil yetisinin sınırlı olması (%80,4 "temsil etmiyor" cevabı), üreticilerin karar alma süreçlerinden uzaklaştığını ve kendilerini dışlanmış hissettiklerini düşündürmektedir.

Demografik değişkenlerle yapılan analizlerde anlamlı farklar saptanmamış olsa da üretim kapasitesi gibi üretimsel değişkenlerle memnuniyet düzeyi arasında bazı anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Özellikle 51-100 ton üretim kapasitesine sahip üreticilerin birlikten daha yüksek memnuniyet algısına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, daha küçük işletmelerin birliğin sunduğu sınırlı hizmetlerden daha fazla faydalanabildiğini; büyük ölçekli işletmelerin ise bu hizmetleri yetersiz bulduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, üretici birliklerinin yalnızca yasal çerçevede varlığını sürdürmesi yeterli değildir. Bu yapıların sahada etkin, katılımcı ve üretici odaklı bir hizmet anlayışıyla faaliyet göstermesi gerekmektedir. Özellikle kırsal bölgelerdeki küçük üreticilerin güçlendirilmesi için birliklerin demokratik, şeffaf ve üreticiye değer katan yapılar hâline getirilmesi, tarım ve su ürünleri sektörünün sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, su ürünleri üretici birliklerinin işlevselliğini artırmak, üretici memnuniyetini yükseltmek ve örgütlenme yapısını güçlendirmek amacıyla aşağıdaki politika ve uygulama önerileri geliştirilmiştir:

1. Eğitim ve Bilgilendirme Faaliyetleri Yaygınlaştırılmalıdır:

Üreticilerin birliklerin işlevleri, hakları ve sunduğu hizmetler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, memnuniyetsizliği artıran başlıca faktörlerden biridir. Bu nedenle birlikler ve ilgili kamu kurumları tarafından düzenli aralıklarla eğitim seminerleri ve bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır.

2. Birliklerin Teknik Kadroları Güçlendirilmelidir:

Teknik ve mali destekten faydalanamayan üretici oranının yüksek olması, bu hizmetlerin etkin sunulmadığını göstermektedir. Bu durumun giderilmesi için birliklerde tam zamanlı ziraat mühendisi, su ürünleri mühendisi ve mali danışman gibi uzmanların istihdam edilmesi teşvik edilmelidir.

3. Demokratik Temsil Mekanizmaları Etkinleştirilmelidir:

Üreticilerin büyük kısmı birliğin kendilerini yeterince temsil etmediğini düşünmektedir. Bu sebeple birliklerin yönetim seçimleri daha demokratik, şeffaf ve katılımcı bir biçimde gerçekleştirilmelidir. Üyelerin karar alma süreçlerine doğrudan katılımı artırılmalıdır.

4. Pazarlama Destekleri Güçlendirilmelidir:

Ürünlerin pazarlanması konusunda birliklerin aktif rol alabilmesi için, toplu satış organizasyonları, markalaşma, soğuk zincir lojistiği gibi desteklerin devlet ve özel sektör iş birliği ile sunulması sağlanmalıdır.

5. Üyelik Süreci Gönüllülük Temelli Hale Getirilmelidir:

Üyelikte zorunluluk algısının ortadan kaldırılması için, üreticilerin birliklerden doğrudan fayda görecekları şeffaf ve somut hizmetler artırılmalı; aidat politikaları yeniden düzenlenerek katılım isteği yükseltilmelidir.

6. Performansa Dayalı Destek Mekanizmaları Geliştirilmelidir:

Üretici birliklerine sağlanan kamu desteklerinin sadece yapısal varlığa değil, hizmet kalitesine ve üretici memnuniyetine göre verilmesi, birliklerin daha etkin çalışmasını sağlayacaktır.

Bu öneriler doğrultusunda, su ürünleri üretici birliklerinin üretici odaklı, sürdürülebilir ve güçlü yapılar hâline gelmesi hedeflenmektedir. Özellikle kırsal kalkınma ve örgütlü üretimin desteklenmesi için kamu, özel sektör ve birliklerin eşgüdüm içinde çalışmaları büyük önem arz etmektedir. Özellikle üreticileri birliği üyelerinin durumları konusunda yapılan çalışmaların eksikliği bu konuda gelecekte yapılacak çalışmaların yararlı olacağını düşündürmektedir. Ayrıca çalışmanın kısıtları da dikkate alınmalıdır. Örneklem büyüklüğünün 51 üreticiyle sınırlı kalması ve yalnızca bir ilçeye

odaklanması, sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Ancak bölgesel düzeyde örgütlenme eğilimleri ve sorunlar hakkında anlamlı veriler sunmaktadır. İlerleyen dönemlerde yapılacak karşılaştırmalı ve çok bölgeli çalışmalar, bu sonuçları güçlendirebilir.

7. KAYNAKLAR

- Anonim 1, TÜİK, 2024. Su Ürünleri İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
Anonim 2, <https://fishbase.se/summary/SpeciesSummary.php?ID=239&AT=g%C3%B6kku%C5%9Fa%C4%9F%C4%B1+alabal%C4%B1%C4%9F%C4%B1> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 3, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5200&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 4, <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 5, <https://suymerbir.org.tr/uye-birlikler/#> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 6, FAO, 2024. Gıda ve Tarım Örgütü, İtalya. <https://www.fao.org/home/en> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 7, MEGEP https://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Alabal%C4%B1k.pdf [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 8, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/169249/mod_resource/content/0/Alabal%C4%B1k%20Yetis%CC%A7tiricilig%CC%86i%20II.pdf [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 9, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/15338/mod_resource/content/0/10.%20hafta.pdf [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Anonim 10. TOB, 2024. <https://www.tarimorman.gov.tr> [Son erişim tarihi: 21.03.2025]
- Aydın F. 2009. Alabalık biyolojisi ve yetiştirme teknikleri, A.Ü. Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümü, Ankara. <https://www.tarimorman.gov.tr/bsgm/belgeler/icerikler/su%20%C3%9Cr%C3%BCnleri%20yeti%C5%9Ftiricili%C4%9Fi/1-%20alabal%C4%B1k%20biyolojisi%20ve%20yeti%C5%9Firme%20teknikleri.pdf> [Son erişim tarihi: 21.03.2025].
- Ayyıldız, M., ve Baran, M. 2024. Üreticilerin sulama birliklerinden memnuniyet durumunun incelenmesi: Yozgat ili örneği. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 13(1): 98-115.
- Bruno, D.W. ve Poppe, T.T. 1996. A colour atlas of salmonid diseases. Academic Press. 194 p. London.
- Çımat, A., ve Duran, T. 2018. Muğla ili su ürünleri kooperatif işletmelerinin karşılaştıkları temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 433-453. <https://doi.org/10.17755/esosder.321829>
- Erman E. ve Küçük F. 2016. Korkuteli (Antalya)'daki alabalık işletmelerinin yapısal analizi. *Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 12(1): 58-74. <https://doi.org/10.22392/egirdir.246313>
- Kahve, Ç. 2025. Süs bitkileri üreten tarımsal kalkınma kooperatifi ortaklarının üretim memnuniyetini etkileyen faktörlerin analizi: S.S bayındır çiçek üreticileri tarımsal kalkınma kooperatifi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 66 s

- Karakaya, E., ve Albayrak, T. 2017. Su ürünleri kooperatiflerinin örgütlenme düzeyinin değerlendirilmesi. *Aquatic Sciences and Engineering*, 32(1), 12-18. <https://doi.org/10.18864/TJAS201703>
- Karaturhan B., Şevik T., ve Yıldız Ö. 2014. Yetiştirici birliklerinin tarımsal kalkınmaya etkileri üzerine bir araştırma: Edirne damızlık sığır yetiştiricileri birliği örnek olayı. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 51(2), 175-184. <https://doi.org/10.20289/euzfd.25455>
- Kaya, Y., Duyar, H.A., Erdem, M.E. 2004. Balık yağ asitlerinin insan sağlığı için önemi. *Ege Üniversitesi Journal of Fisheries & Aquatic Sciences*, 21(3-4): 365- 370
- Kınıklı, F., Çıkıkcı C., Yercan, M. ve İnce, Y.E. 2017. Ortakların kooperatif hizmetlerinden yararlanma olanakları ve memnuniyet durumlarının incelenmesi: İzmir ili Gödençe tarımsal kalkınma kooperatifi örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 52(Özel sayı), 303-320. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.17.12.856>
- Kızak, V., ve Buruç, O. 2018. Bitlis İlinde Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yapan İşletmecilerin Sosyo-Ekonomik Analizi. *Memba Kastamonu Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 1-6.
- Özdemir, Y., Kınıklı, F., ve Engindeniz, S. 2022. Süt sığırcılığı işletmelerinin hayvancılık desteklerinden yararlanma ve memnuniyet düzeyinin saptanması: Balıkesir ili Gönen ilçesi örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1-10. <https://doi.org/10.25308/aduziraat.959046>
- Polat, M. 2019. Kooperatifler ve yerel yönetimlerin iş birliğinin sosyoekonomik etkileri. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir, 99 s.
- Şahin A., Cankurt M., Günden C., Miran B. ve Meral Y. 2013. Türkiye’de kooperatiflere ortak olmada ve kooperatif başarısında etkili faktörlerin analizi. *Akademik Ziraat Dergisi*, 2(1), 23-34.
- Şen Şensoy, E. B. 2021. Balıkçıların örgütlenme eğilimleri: Antalya ili örneği. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 168 s.
- Şen Şensoy, E. B., ve Yılmaz, S. 2021. Antalya ili su ürünleri üretici birliğinin ortakları ile ilişkilerinin analizi. *Journal of Limnology and Freshwater Fisheries Research*, 7(3), 285-299. <https://doi.org/10.17216/limnofish.930486>
- Toşur M. 2025. Orman köylerindeki kooperatiflerde ormancılık üretimine yönelik görüşler ve kooperatif-ortak ilişkilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta, 53 s.
- Tümer, E. 2011. Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinde (Tra I Bölgesi) çiftçilerin riske karşı tutumları ve olası sigorta primlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 313 s.
- Uçar, A. 2010. Doğal (karanfil yağı) ve sentetik (2-fenoksietanol) anestezi maddelerinin gökkuşağı alabalığı (*Oncorhynchus mykiss* Walbaum, 1792) ve Kahverengi alabalığın (*Salmo trutta fario* Linnaeus, 1758) kan biyokimyası ve hematolojik parametreleri ile bazı enzim (G6pd, 6-Pgd, Gr, Katalaz) aktiviteleri üzerine etkileri. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum,
- Ünal V., Göncüoğlu H. ve Sarı H. M. 2011. Ege bölgesi içsu kooperatiflerinin mevcut durumu, problemleri ve ileriye yönelik projeleri. *Ege Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*. 28(2), 47-52.
- Yercan, M. 2007. Türkiye ve Avrupa birliğinde tarımın örgütlenme deseni ve tarımsal kooperatifler, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 2007; 13(1): 19 – 29.

- Yıldırım, M., ve Seçer, S. 2019. Türkiye’de su ürünleri kooperatifçiliğinin sorunları ve çözüm önerileri. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 6(2), 250–257.
- Yılmaz S., Erdilal R. ve Kebapçioğlu T. 2009. Su ürünleri sektöründeki ekonomik organizasyonlardan üretici birlikleri. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 223-232.
- Yılmazçoban, M., Sayılı, M., ve Can, M. 2014. İzmir ilinde tarımsal üretici örgütlerinin hibelerden yararlanma durumları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 193-210.
- Yücel, Ş., ve Acar, G. 2018. Su ürünleri kooperatifleri yöneticilerinin sosyo-ekonomik durumu ve kooperatiflerin sorunlarına bakışı. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 7(2), 57-66.

8. EKLER

Çalışmada kullanılan anket soruları aşağıda sunulmuştur.

ANKET

Su Ürünleri Yetiştiricilerinin Üretici Birliklerine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Çameli (Denizli) Örneği

Sayın ilgili, bu anket su ürünleri yetiştiricilerinin üretici birliklerine bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Amacı dışında kullanılmayacaktır. Tüm bilgileriniz gizli tutulacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederiz.

*Gerekli

BÖLÜM 1. Bu bölümde sorular çoktan seçmelidir.

1. Cinsiyetiniz nedir? *

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

2. Yaşınız nedir? *

- ☐ 18-35
- ☐ 35-50
- ☐ 50-65
- ☐ 65 yaş ve üzeri

3. Eğitim durumunuz nedir? *

- ☐ İlkokul
- ☐ Ortaokul
- ☐ Lise
- ☐ Ön lisans
- ☐ Lisans
- ☐ Lisansüstü

4. Aktif üretim yapıyor musunuz? *

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

5. Üretim sürecinde karşılaştığınız en büyük zorluk nedir? *

- ☐ Finansal kaynaklara erişim
- ☐ Pazarlama ve satış problemleri
- ☐ Teknik bilgi ve destek noksanlığı
- ☐ Çevresel ve iklimsel faktörler
- ☐ Devlet desteği ve teşviklerin azlığı
- ☐ Diğer

6. Aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.) *

- ☐ Sofralık (pazarlık) alabalık yetiştiriciliği (İşaretlediyseniz 7. soruyu yanıtlayınız.)
- ☐ Yavru alabalık yetiştiriciliği (İşaretlediyseniz 8. soruyu yanıtlayınız.)
- ☐ Alabalık yumurtası yetiştiriciliği (İşaretlediyseniz 9. soruyu yanıtlayınız.)

7. Sofralık (pazarlık) alabalık üretim kapasiteniz nedir?

- ☐ 0-50 ton
- ☐ 51-100 ton
- ☐ 101-250 ton
- ☐ 251-500 ton
- ☐ 501 ton ve üzeri

8. Yavru alabalık üretim kapasiteniz nedir?

- ☐ 0 - 50.000 adet
- ☐ 50.001 - 100.000 adet
- ☐ 100.001 - 500.000 adet
- ☐ 500.001 - 1.000.000 adet
- ☐ 1.000.001 adet ve üzeri

9. Yumurta kapasiteniz nedir?

- ☐ 0 - 100.000 adet
- ☐ 100.001 - 500.000 adet
- ☐ 500.001 - 1.000.000 adet
- ☐ 1.000.001-3.000.000 adet
- ☐ 3.000.001 adet ve üzeri

10. Toplam üretim kapasitenizin kullanım oranı nedir? *

- ☐ %90-100
- ☐ %60-89
- ☐ %30-59
- ☐ %10-29
- ☐ %0-9

11. Birliğe kaç yıldır üyesiniz? *

- ☐ 1-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 10 yıl ve üzeri

12. Birliğe katılma sebebiniz nedir? * (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Mecburiyet
- ☐ Destek almak
- ☐ Diğer üreticilerle iş birliği yapmak
- ☐ Ürünleri pazarlamak
- ☐ Devlet teşviklerinden faydalanmak
- ☐ Diğer

13. Aidatlarınızı ödüyor musunuz? * (Cevabınız hayır ise 29. soruyu cevaplayınız.)

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

14. Birliğin sizin hak ve menfaatlerinizi koruduğunu düşünüyor musunuz? *

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

15. Birlik ürünlerinizi pazarlamanızda yardımcı oluyor mu? *

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Kısmen

16. Birliğin sizi yurt içi ve yurt dışında temsil ettiğini düşünüyor musunuz? *

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

17. Birliğiniz sizlere teknik ve mali anlamda destek olmak amacıyla projeler hazırlıyor mu? *

☐ Evet

☐ Hayır

18. Birliğiniz sizlerin faydasına kitap, broşür dergi vb. yayınlar yapıyor mu? *

☐ Evet

☐ Hayır

19. Birlik beklentilerinizi karşılıyor mu? *

☐ Evet

☐ Hayır

BÖLÜM 2. Bu bölümde sorular derecelendirme ile cevaplanacaktır. İşaretleme yapınız.

20. Birlikle sıkça iletişim kuruyorum. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

21. Birlik yönetimi üyelerin görüşlerine önem veriyor. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

22. Birliğin üyelere karşı şeffaf olduğunu düşünüyorum. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

23. Birlik hastalık, ekipman temini, teknik destek vb. durumlarda yardımcı oluyor. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

24. Birlik doğal afet vb. durumlarda yardımcı oluyor. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

25. Birlik faaliyetlerinden çok memnunum. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

26. Birliğin bana son derece faydalı olduğunu düşünüyorum. *

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.

BÖLÜM 3. Bu bölümdeki sorular açık uçludur.

27. Birliğe neden üye olduğunuzu anlatınız. *

--

28. Birliğe önerilerinizi yazınız. *

29. Aidatlarınızı ödemiyorsanız nedenini açıklayınız.

30. Yetkim olsaydı şunu kesinlikle yapardım dediğiniz şey nedir? *

31. Gelecekte birliğin hangi alanlarda daha aktif olmasını istersiniz? *

ÖZGEÇMİŞ

Gamze YAPICI ŞİMŞİR

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans 2022- 2025	Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı, Antalya
Lisans 2018-2022	Akdeniz Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Mühendisliği, Antalya

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Su Ürünleri Mühendisi 2023-Devam ediyor	Bayramoğlu Hayvancılık Su Ürünleri Tarım Limited Şirketi Kumluca/ANTALYA
--	--